

Steliana BĂLTUȚĂ,

MARIA VENTURA - O STEA A DRAMATURGIEI ROMÂNEȘTI ȘI PARIZIENE, LEGĂTURILE EI CU BOTOȘANII*

Cuvinte-cheie: *teatru, actriță, dramaturgie, biografie, Maria Ventura.*

În anii 2011-2012 a fost restaurată la Botoșani, clădirea de patrimoniu de secol XIX, „Casa Ventura” sau așa cum a numit-o arhitectul Ștefan Emilian în Planul Topografic al Urbei Botoșani întocmit în 1872, „Vila Ventura”. Clădirea adăpostește astăzi la parter în 5 săli expoziția de bază etnografică a Muzeului Județean Botoșani, și la etaj, Școala Populară de Arte „George Enescu”.

În proiectul arhitectonic de restaurare au fost consemnate și informații care n-au fost suficient documentate. O referire este la anul construirii care sigur nu este anul 1872, și a doua referire este la un membru al familiei Ventura, și anume Maria (Marioara) Ventura, care s-ar fi născut în această clădire la Botoșani, ceea ce este total greșit. De pe arborele genealogic alcătuit de profesorul Eugen D. Neculau, aflăm că la Botoșani s-a născut bunicul Mariei Ventura, Constantin Ventura.

Pe *Wikipedia* apar precizările: „Marie Ventura, născută Aristida Marie Ventura la București în 14 iulie 1888 și decedată la Paris în 3 decembrie 1954 (la 66 ani) este o actriță româncă și franceză, societară la Comedia Franceză”. La fel ne spun și alte documente de arhivă, consemnări istorice, literare și jurnaliste.

Într-un periodic al vremii, „*Universul literar*”¹, câteva pagini îi sunt dedicate Mariei Ventura. Aici, în „*Note biografice*”, jurnalistul consemnează: „Marioara Ventura, s-a născut în București, în anul 1888. Liceul, până la cinci clase l-a urmat la „Liceul Negoescu”. Apoi a plecat la Paris, la „Liceul Lamartine” înscriindu-se în același timp la conservator. De foarte timpuriu, la vârsta de 16 ani, a început să joace alături de Sarah Bernhard. Fiind încă elevă la conservator, Maria Ventura plecă într-un turneu în America, alături de Sarah Bernhard și de Max. A obținut la conservator premiul I pentru dramă și comedie, în urma căruia a fost solicitată să joace la Comedia Franceză”. Pe pagina „*Sufletul românesc*” din același periodic, articolul „*Maria Ventura*”, scriitorul Camil Petrescu menționează: „Nu există actor sau actriță fie ei de reputație europeană care să facă în așa măsură publicul nostru să aștepte înșiruit ore întregi, în fața ghișeului. Știm că se poate spune că pe lângă reputația de a juca în capitala Franței, Maria Ventura are și avantajul de a juca în românește, adică de a se adresa unui public mult mai întins, totuși vraja pe care o exercită asupra sălilor de spectacol este incontestabilă”.

---

* Articolul reprezintă forma dezvoltată a contribuției publicate în revista „*Țara de Sus*” a Centrului Județean de Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale, Botoșani, anul XIV, nr. 1 - 2 (53 - 54) / 2019, pp. 34 - 39.

¹ „*Universul literar*” (Anul XLIV, nr. 7 din 12 Februarie 1928, aflat în biblioteca Muzeului Județean Botoșani).

În *Istoria Teatrului la Botoșani*, vol. III, Editura Quadrat, Botoșani, 2013, având ca autor pe regretatul arhivist profesor Ștefan Cervatiuc, sunt multe consemnări referitoare la Marioara Ventura și la „Teatrul Ventura” din București.

„La rubrica „Spectacole”, gazeta „Informatorul”, Anul II, nr. 17 din 30 ianuarie 1927, reîmprospătează știrea că Marioara Ventura ... marea noastră artistă sosește în primele zile ale lunii Februarie în țară. D-sa va juca la Teatrul „Regina Maria” din București cu ansamblul companiei Bulandra – Manolescu – Maximilian – Storin. În luna martie, D-na Ventura, cu ansamblul de la București va întreprinde un scurt turneu în țară. Între 15 orașe cari se vor bucura de marea faoare este și Botoșanii, unde în a doua jumătate a lunii, D-na Marioara Ventura va da o singură reprezentație. Turneul este organizat de cunoscutul om de teatru și reputat impresar d. Lică Teodorescu”.

Tot din Teatrul la Botoșani aflăm că „Prin urmare, venirea la Botoșani, nu în cadrul unui turneu pentru că Maria Ventura trebuia să se întoarcă la Paris urgent, a fost una specială. Dacă la București, premiera piesei a avut „un succes neașteptat”, s-a voit să se vadă și reacția unui public bun cunoscător de teatru, cum era publicul botoșănean. De aceea s-a venit numai la Botoșani și nicăieri altundeva” 1928 martie.

„Gazeta botoșăneană „Informatorul”, Anul III, Nr. 128 din 24 martie 1929 publică următoarea știre: „Lumea” scrie și ea la rândul-i, că D-na Marioara Ventura și-a arătat la Iași regretul d-sale de a nu putea veni și la Botoșani. Ziarul adaugă apoi următoarele: „Marea tragediană a regretat îndeosebi faptul că nu s-a putut duce și la Botoșani, oraș de care o leagă atâtea amintiri, cunoscute fiind relațiile familiale ale artistei cu ținutul citat. Ineditul constă nu atât în recunoașterea de către marea actriță a înrudirii ei cu familii din orașul și județul Botoșani, ci în faptul că în martie 1929 s-a deplasat de la București la Iași, unde a dat unul sau mai multe spectacole”.

După arborele genealogic alcătuit de profesorul Eugen D. Neculau, neamul Ventura a venit în Țările române prin secolul al XVIII-lea, alcătuindu-și familii și stabilindu-se la Botoșani, Bacău, Galați, București. La Botoșani, membri ai familiei Ventura au avut diverse dregătorii. Alecu Ventura a fost *comis* (mare dregător în Moldova și Țara Românească în evul mediu, care avea în sarcina sa caii și grajdurile curții domnești, precum și aprovizionarea cu furaje), *agă* (titlu dat comandantului pedestrilor însărcinați cu paza orașului de reședință, iar ulterior șefului agiei), *vornic* (mare dregător de curte domnească, însărcinat cu supravegherea curții, conducerea treburilor interne ale țării, având și atribuții judecătorești)², dar și prefect de Botoșani în timpul lui Alexandru Ioan Cuza. Fratele lui Alecu, Constantin Ventura, bunicul Mariei Ventura, a fost agă. Grigore Ventura, tatăl actriței Maria Ventura, a fost ziarist, critic și autor dramatic. „Fiu a lui Constantin și al Sultanei Ventura, își face studiile superioare în Germania, luându-și licența în drept la Berlin. Întors în țară în 1871, este ales deputat de Galați în Camerele conservatoare. Era un om cu oarecare ciudățenii, personaj distinct în boema bucureșteană a vremii. Ar fi putut să aibă o viață fără griji, întrucât moștenise o avere însemnată. Dar averea aceasta o va irosi curând” ... Mare amator de teatru, Ventura era o figură binecunoscută în mediul

² Profesor Eugen D. Neculau – *Familia Ventura, Arbore genealogic*, Dosar la Serviciul Județean Botoșani al Arhivelor Naționale.

artistic bucureștean. Căsătorit cu tragiștea Fanchette Vermont (Lea Ventura), sora pictorului Nicolae Vermont, el avu o fiică, actrița Maria Ventura care va face o strălucită carieră, devenind societară a Comediei Franceze” (sursa: „*Dicționarul Literaturii Române de la origini până la 1900*”, Editura Academiei Române, București, 1979).

După informațiile documentare păstrate în arhive, Maria Ventura își va alege o carieră strălucită de actriță nu numai pe scenă, dar și în 13 filme. Fiind recunoscută și apreciată, scriitori recunoscuți, critici de teatru și jurnaliști au scris despre marele ei talent.

Însuși istoricul Nicolae Iorga a scris un articol apreciativ la adresa ei, la care Maria Ventura îi va răspunde printr-o scrisoare, în luna decembrie 1917, dovedindu-se că era nu numai o actriță talentată, complexă, dar și o adevărată iubitoare de țară și de neam.

„Domnule Iorga, întorcându-mă de la Botoșani, unde am fost să joc pentru prizonieri, am găsit articolul dumneavoastră. Nu v-am răspuns pe dată – nu știu să mulțumesc. Vă mărturisesc că niciodată nu am mulțumit criticilor ce au binevoit să scrie asupra mea – am gândit că își făceau meseria – și am vrut să cred că și-o făceau cu sinceritate. Dumneavoastră, domnule Iorga, nu sunteți un critic. Sunteți un om și un român – nu vă mulțumesc – dar vreau să vă spun cât mă simt de mișcată de acele câteva rânduri calde în care mă numiți. Venind de la dumneavoastră, ele mă răsplătesc de puținul ce-am făcut pentru țară și pentru cei care au apărut-o, mai bine decât orice onoruri, ele m-au mișcat adânc, până la lacrimi. Și vreau să știți că le-am înțeles. Ele nu vor face decât să mă întărească și mai mult întru îndeplinirea datoriei mele față de Neam” (sursa: „*Scrisori către Nicolae Iorga*”, 1916 – 1918, vol. V, Ediție îngrijită de Petre Țurlea, Documente literare, Editura Minerva, București, 1996, p. 199).

Surse diverse, vin să completeze informațiile despre actriță. „Maria Ventura a fost fiica naturală a Fanchettei Lea Vermont, actriță la Teatrul Național din București și a dramaturgului Grigore Ventura. Când părinții săi s-au căsătorit în 1890 Maria ia numele tatălui. După dorința sa încă de mică să fie actriță, și de la 12 ani intră la Conservatorul din București. Mama sa a murit când ea era în vârstă de numai 9 ani. În 21 februarie 1901 (la 13 ani), ea debutează la Teatrul Național în piesa „Copila naturală”, după un text scris de tatăl ei. În 21 mai 1901 ea alege educația teatrală, ca cea mai bună pentru ea. Guvernul României îi garantează școlarizarea și o sprijină să-și continue studiile la Conservatorul din Paris. Ea are o lungă perioadă să învețe să vorbească limba franceză, pe lângă limba română și face pasul către primele examene, și un pic mai târziu vorbea franceza fluent și a fost întrebată dacă este adevărat că ea vine din România. În 1919, obține contract la Comedia Franceză, unde devine societară în 1922. În 1935 a fost decorată cu Legiunea de Onoare. În 1952 ea a avut ultimul succes cu „Valsul toreadorilor”, scris de Anouilh. Ca și mama ei moare la o vârstă timpurie”.

Un alt material publicat despre „Arta Mariei Ventura”, este cel al cercetătoarei Daniela Gheorghe. „Versiunea arhivată electronic a unui articol a fost publicat în „*Teatrul azi*” nr. 11-12 noiembrie – decembrie 2004. Autoarea articolului îl citează în textul domniei sale, pe Tudor Arghezi, cu aprecierile apărute în periodicul

„Cronica”. „În primăvara lui 1915, Tudor Arghezi, unul din cei mai intransigenți cronicari dramatice ai vremii – scrie cu înflăcărat lirism despre Maria Ventura: „...totul e atât de inefabil și de simplu acordat în această făptură, născută pentru teatru și pentru desfătarea cerebrală a unui joc prin lumina rampei. (...) În Teatrul Național, așezat ca o gospodărie serioasă, ospitalieră și cam veche, roasă pe dinafară, Maria Ventura a intrat cu o sburdălnicie genială necunoscută, ca un căprior trezit din munte în salonul uitat deschis al conacului moșiei” (Cronica, 5 aprilie 1915).

În „Ziarul de duminică”, Nr. 281/16 decembrie 2005, profesor universitar dr. Mihai Sorin Rădulescu, a publicat articole referitoare la Familia Ventura, la legături matrimoniale, la dregătoriile pe care le-au avut, la originile bizantine, venețiene. „Numele cu rezonanță italiană – ca și multe alte patronimice din lumea elenică – trimite cu gândul la stăpânirea venețiană fie din Insulele ionice și din cele ale Egeii, fie chiar de pe continent. Stabilită în Moldova în secolul al XVIII-lea, familia Ventura avea să devină rapid cunoscută, încuscrindu-se cu Cantacuzinii moldoveni (din ramura Pașcanu), cu Șuțeștii, Bașoteștii, Rosetteștii”.

Din toate materialele apărute, publicate reiese că Maria Ventura s-a născut la București și nu la Botoșani, că la Botoșani avea rudele așa cum singură afirmă, și că a jucat pe scena Teatrului botoșănean. Concluzia este că Maria Ventura a fost, este și va rămâne o mare personalitate și o stea a dramaturgiei românești și pariziene, jucând și în filme.

Așa cum spunea Daniela Gheorghe despre Maria Ventura în articolul scris în anul 2004, „Putem doar să o evocăm în acest decembrie în care se împlinește jumătate de veac de când cortina s-a lăsat peste o viață și o carieră de excepție”.

Mots-Clé: *théâtre, actrice, dramaturgie, biographie, Maria Ventura.*

MARIA VENTURA – UNE ÉTOILE DE LA DRAMATURGIE ROUMAINE ET PARISIENNE ET SES LIENS AVEC LA VILLE DE BOTOȘANI

(Résumé)

Maria Ventura est née en 1888 à Bucarest, comme fille de l'actrice Lea Fanchette Grümberg – Vermont et de Grigore Ventura, licencié en droit en Allemagne et qui a professé comme journaliste, critique et auteur dramatique.

Grigore Ventura, le père de Maria Ventura est né en 1840 à Galatz, comme fils de Constantin Ventura (né à Botoșani) et de Soltana Rosetti – Bibica. La mère de Maria Ventura était la sœur du peintre Nicolas Vermont.

Maria Ventura choisira elle aussi une brillante carrière d'actrice, pas seulement dans le théâtre mais aussi dans le cinéma (13 films), devenue même sociétaire de la Comédie Française. Des documents d'archive, des publications périodiques, des affiches théâtrales confirment tous la présence de Maria Vermont sur la scène du Théâtre de Botoșani, «ville à laquelle elle était liée par tant de souvenirs, étant connues les liaisons familiales de l'artiste».

Bien connue et appréciée, de son talent ont écrit écrivain, critiques de théâtre, journalistes. Après une carrière d'exception, Maria Ventura est passé en éternité,

malheureusement beaucoup plus tôt, à peine à 66 ans, sa tombe se trouvant dans le cimetière Passy à Paris.

Traduit en français par le professeur Aurora Adam

IMAGINI DOCUMENT (FOTOGRAFII ȘI GRAFICĂ)

SURSE: „Universul literar” 12 februarie 1928, Teatrul azi nr. 11-12 noiembrie-decembrie 2004; „Arta Mariei Ventura” – de Daniela Gheorghe; „Botoșanii de altădată până la 1944”, de Ștefan Ciubotaru și Ionel Bejenaru – album documentar apărut în 1999; www.dacoromanica.ro; http://fr.wikipedia.org/wiki/Marie_Ventura; „Dicționarul Literaturii Române de la origini până la 1900”

Marie Ventura dans *Le Passé à la Comédie-Française*
(Charles Gir, 1921)

Maria Ventura la
Comedia Franceză
(desen de Charles Gir, în 1921)

Maria Ventura în 1928
actriță născută la București în 1888 – decedată
la Paris în 1954, nepoată alui
Constantin Ventura,
născut la Botoșani și fiică a lui Grigore Ventura,
profesor la conservatorul din București

Afiș teatral din 1928

Maria Ventura, desen de I. Ross

Maria Ventura –
desen de M.Iancu

Mormântul Mariei Ventura
în cimitirul Passy din Paris

Grigore Ventura –
n. la Galați în 1840
D. 9.VII.1900 la București
(tatăl actriței Maria Ventura)

Tablouri aflate în patrimoniul Secției de Artă a Muzeului Județean Botoșani, pictate de NICOLAE VERMONT – unchiul Mariei Ventura (fratele mamei)

„Portret de femeie”

„Intrarea lui Mihai Viteazul în Alba-Iulia”

Tabloul din patrimoniul Muzeului „Ion Irimescu” din Fălticeni

“Nud”